

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและจัดลำดับเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง
2. การบริหารสถานศึกษา
3. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
5. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
6. นโยบายรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร
7. ความเคลื่อนไหวของการกระจายอำนาจ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการกระจายอำนาจ (Decentralization)

กระจาย ก. ทำให้แพร่ หรือแตกแยกออกจากกันไปในที่ต่าง ๆ แพร่หรือแตกแยก ออกจากกันไปในที่ต่าง (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2538 : 19)

อำนาจ น. สิทธิ เช่น มอบอำนาจ, อิทธิพลจะบังคับให้ผู้อื่นต้องยอมทำตามไม่ว่าจะด้วยความสมัครใจหรือไม่ หรือความสามารถบันดาลให้เป็นไปตามความประสงค์, ความสามารถหรือสิ่งที่สามารถทำหรือบันดาลให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2538 : 946)

การกระจายอำนาจ (Decentralization) ประพันธ์ สุริหาร. (2535 : 16) อธิบายว่าเป็นระบบในการบริหารงานที่มีการมอบอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารในระดับรอง ๆ ลงไป

เดล (Dale. n.d. : unpagged ; อ้างถึงใน ประพันธ์ สุริหาร. 2535 : 16) ได้สรุปว่าธรรมชาติหรือลักษณะของการกระจายอำนาจจะมีมากขึ้นในกรณีต่อไปนี้

1. การตัดสินใจส่วนใหญ่กระทำโดยฝ่ายบริหารในระดับที่ต่ำลงมามีมากขึ้น
2. เมื่อผู้บริหารในระดับรอง ๆ ลงมามีโอกาสในการตัดสินใจในปัญหาต่างๆที่มีความสำคัญมากขึ้น

3. เมื่อการตัดสินใจของผู้บริหารในระดับต่ำรองลงมา มีผลกระทบต่อหน้าที่ในการทำงานต่างมากขึ้น

4. เมื่อมีการตรวจสอบการตัดสินใจต่าง ๆ น้อยลง

เบรย์ (Bray. n.d. : unpagged ; อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 20) ได้ให้คำจำกัดความในแง่ปฏิบัติของคำว่ากระจายอำนาจว่า " เป็นกระบวนการที่ระดับล่างของวงราชการได้รับมอบจากหน่วยเหนือให้ตัดสินใจในเรื่องการใช้ทรัพยากรขององค์กรตัวเอง"

บราวน์ (Brown. 1994 : 1407 ; อ้างถึงใน วันชัย ดนัยตโมนุก และไกร เกษกัน. 2543 : 3) ได้กล่าวถึงคําหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึง การจัดสรรหรือการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารระดับสูงของรัฐบาลไปสู่หน่วยงานในระดับล่าง เช่น จากระดับกระทรวงหรือหน่วยบริการศึกษาท้องถิ่นไปสู่สถานศึกษา โดยมีการมอบอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจด้านบุคลากร การบริการ วัสดุและครุภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

เพรสเคเตอร์ (Prescador. 1985 : 1317 ; อ้างถึงใน วันชัย ดนัยตโมนุก และไกร เกษกัน. 2543 : 4) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ คือ การมอบอำนาจและหน้าที่ไปให้ทุกระดับในสายการบังคับบัญชา ซึ่งจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนในองค์กร และเป็นหลักประกันโดยให้ความคุ้มครองทางกฎหมายในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และให้กลุ่มต่างๆ ที่ได้รับการกระจายอำนาจมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน

เคมเมอร์เรอร์ (Kemmerer. 1994 : 1412 ; อ้างถึงใน วันชัย ดนัยตโมนุก และไกร เกษกัน. 2543 : 4) กล่าวว่า การกระจายอำนาจเป็นการที่ชุมชนให้การสนับสนุนโรงเรียนและให้ท้องถิ่นกำกับดูแล โดยมีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการเงิน หรืออำนาจ หน้าที่ในการกำกับดูแลไปสู่หน่วยงานระดับล่าง

สำหรับพินสุดา สิริธรงค์ (2541 : 10) กล่าวว่า การกระจายอำนาจเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหารจากองค์กรบริหารในส่วนกลางไปสู่องค์กร หน่วยงานระดับล่างหรือท้องถิ่น

สวนภาณุวัฒน์ กัทธวังศ์ (2541 : 29) กล่าวถึงการกระจายอำนาจทางการศึกษาว่า หมายถึง การที่รัฐให้อำนาจในการตัดสินใจ (Decision – Making Power) ในการที่จะสามารถดำเนินบริหารจัดการและบริหารการศึกษาในลักษณะที่เป็นองค์อำนาจหน้าที่ (Authority) แก่ท้องถิ่น ทั้งที่เป็นองค์กรการปกครองตนเองของท้องถิ่นอันเป็นองค์กรที่เป็นนิติบุคคล และ / หรือองค์กรในชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล ท้องถิ่นได้ร่วมกันดำเนินการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณท้องถิ่นนั้นๆ โดยการเข้ามาร่วมกันในการจัดการและบริหารการศึกษาของท้องถิ่นจะต้องอยู่ในรูปของการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการและบริหารการศึกษา

ในลักษณะเดียวกันวันเดิม มณีโกศา และคณะ (2540 : 7) ได้กล่าวว่าการกระจายอำนาจ คือการมีอำนาจในการตัดสินใจ จึงสรุปได้ว่าการตัดสินใจคือหัวใจของการกระจายอำนาจ เป็นการมอบอำนาจในการตัดสินใจจากส่วนกลาง หรือระดับบนไปให้ส่วน ท้องถิ่นรอบนอกหรือส่วนกลาง

สรุปการกระจายอำนาจ คือ การมอบอำนาจการตัดสินใจการบริหารจากส่วนกลางให้ท้องถิ่น หรือสถานศึกษา ได้ปฏิบัติงานโดยตรงและเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม

ความหมายของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา

เลอว์ นอง และสมิท (La Noue and Smith, 1971 : unpagged ; อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ, 2541 : 16) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจในภารกิจด้านบุคลากร หลักสูตร และงบประมาณ จากคณะกรรมการไปให้ท้องถิ่น

รอบสัน และแมทิวส์ (Robson and Mathews, 1995 : unpagged ; อ้างถึงใน พิณสุตา สิริขันธ์ศรี, 2541 : 13) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึงการมอบอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปสู่ระดับภูมิภาคและระดับโรงเรียน โดยหลักการแล้วเป็นอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน

บราวน์ (Brown, 1944 : unpagged ; อ้างถึงใน พิณสุตา สิริขันธ์ศรี, 2541 : 13) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษาคือเป็นการถ่ายโอน (Transfer) อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่ส่วนต่างๆ ขององค์กร หรือตามระดับชั้นขององค์กร โดยให้ทุกส่วนขององค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้การให้บุคคล คณะบุคคล หรือท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารนั้น เป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมประชาธิปไตย การกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษาจะทำให้บางส่วนขององค์กรมีความเป็นอิสระ (Autonomy) จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาคือการปรับปรุงหรือพัฒนาสถานศึกษา

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ (2541 : 17) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาคือ การกระจายอำนาจบริหารทางการศึกษาเป็นการถ่ายโอน (Transfer) อำนาจ (Power) อำนาจหน้าที่ (Authority) และความรับผิดชอบ จากศูนย์กลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปยังพื้นที่หรืออาณาเขตรอบๆ จากระดับบนไปสู่ระดับล่างหรือระดับชาติไปสู่ท้องถิ่น เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

นอกจากนี้การกระจายอำนาจการบริหาร คือ การแบ่งอำนาจที่เคยอยู่ที่ส่วนกลาง หรือผู้บริหารระดับสูงไปให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นหรือผู้บริหารระดับรองๆ ลงไปให้มีอำนาจใน

การตัดสินใจและดำเนินการบริหาร (ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ. ม.ป.ป.: 19 : อ้างถึงใน วันชัย ดนัยจโมณฑ และไกร เกษกัน. 2543 : 6)

ส่วนพิณสุตา สิริรังสรรค์ (2541 : 14) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการบริหาร การศึกษาเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหาร การศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ระดับล่างหรือระดับปฏิบัติ ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานและสถานศึกษา

สรุปการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความ รับผิดชอบในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ จากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของ องค์การ หรือตามระดับชั้นขององค์การ หรือหน่วยงาน อันได้แก่ ชุมชน สถานศึกษา โดยให้ ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

รูปแบบและขั้นตอนของการกระจายอำนาจ

เคมเมอร์เรอร์ (Kemmerer. 1994 : unpagged : อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ. 2543 : 99 - 100) ได้เสนอรูปแบบในการกระจายอำนาจไว้ 4 ประการ คือ การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) การมอบอำนาจ (Delegation) การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจ (Devolution) และการให้เอกชนดำเนินการ (Privatization) ได้ขยายความถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) เป็นการจัดสรรหรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ใน การตัดสินใจจากส่วนกลาง หรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่หน่วยงานระดับล่างในสายการบังคับบัญชา ของรัฐบาลกลาง เพื่อสะดวกในการดำเนินงาน เช่น ถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ ส่วนภูมิภาคจังหวัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ซึ่งได้รับการแบ่งอำนาจจะเป็นผู้รับผิดชอบใน ผลของการตัดสินใจในเรื่องที่ได้รับการแบ่งอำนาจ

2. การมอบอำนาจ (Delegation) เป็นการที่ผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดในหน่วยงาน หรือในส่วนกลางได้จัดสรรหรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารระดับล่างของ องค์การ เพื่อตัดสินใจได้เร็วมากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนตามลำดับขั้นขึ้นไปเป็นการถ่ายโอน อำนาจไปยังหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานในการควบคุมของรัฐ เช่น อธิบดีมอบอำนาจให้ รองอธิบดี ผู้อำนวยการโรงเรียนมอบอำนาจให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน อธิบดีมอบอำนาจ ให้ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นต้น ผู้มอบอำนาจยังคงเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจที่ ได้รับมอบอำนาจไปแล้ว

3. การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจ (Devolution) เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ในการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือระดับนโยบายไปยังระดับล่างอย่างสมบูรณ์โดยมีกฎหมาย กฎระเบียบเกี่ยวกับการโอนอำนาจอย่างชัดเจน ผู้บริหารระดับล่างจึงมีอำนาจในการกำหนด นโยบาย และ ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย เช่น การโอนอำนาจให้เทศบาล จัดการศึกษา ผู้โอนอำนาจได้ตัดตัวเองขาดออกจากอำนาจที่ได้โอนไปแล้ว

4. การให้เอกชนดำเนินการ (Privatization) เป็นการถ่ายโอนอำนาจให้เอกชนที่เป็นบุคคล หรือคณะบุคคลดำเนินการแทนรัฐ เป็นการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างใดอย่างหนึ่งของทางราชการไปให้เอกชนดำเนินการแทน หรือสนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ขายกิจการของรัฐให้เอกชนสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สรุปรูปแบบการกระจายอำนาจอาจแบ่งได้ 4 รูปแบบคือการแบ่งอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ การมอบอำนาจจากผู้บริหารระดับสูงไปสู่ระดับล่าง เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน การโอนอำนาจไปยังระดับล่างอย่างสมบูรณ์ และการให้เอกชนดำเนินการเอง

ขั้นตอนในการกระจายอำนาจ

เพรสเคเตอร์ (Prescador, 1985 : 1318 ; อ้างถึงใน วันชัย ดนัยตโมนุก และไกรเกษกัน, 2543 : 9) ได้พิจารณาจากกรณีการแบ่งอำนาจ (Decentralization) เพื่อให้ขั้นตอนในการกระจายอำนาจดำเนินการไปอย่างประสบผลสำเร็จไว้ดังนี้

1. การออกแบบระบบใหม่ ต้องมีการออกแบบระบบบริหารเสียใหม่ ตลอดทั้งมีการปรับโครงสร้างขององค์กรในส่วนกลาง
2. การกำหนดเขตพื้นที่ในการบริหาร ให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ในการบริหารเสียใหม่ ซึ่งสามารถกระทำได้โดยยึดหลักให้เกิดความเสมอภาค และสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ ตลอดทั้งเงื่อนไขทางการเมืองให้มากที่สุด มีการมอบอำนาจจากส่วนกลางไปยังระดับล่างและสามารถจัดตั้งสำนักงานในระดับเขตพื้นที่ได้
3. มีการวางแผนในแต่ละเขตพื้นที่ แต่ละเขตพื้นที่ที่มีการวางแผนในส่วนที่รับผิดชอบทั้งแผนงาน / โครงการ และงบประมาณ จัดทำนโยบายและแนวทางในการดำเนินงาน และการพัฒนาบุคลากร
4. มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ในทางเทคนิค และด้านวิชาการ การมอบอำนาจเป็นไปเพื่อให้หน่วยที่รับมอบสามารถที่จะจัดการ ควบคุม นิเทศ และประเมินผลบริการทางการศึกษาได้ ซึ่งควรมีการระบุให้ชัดเจนว่าอำนาจหน้าที่ในเรื่องใดควรจะอยู่ในความรับผิดชอบระหว่างส่วนกลาง เขตพื้นที่ และสถานศึกษา อำนาจหน้าที่ที่ควรพิจารณา ได้แก่ เรื่องหลักสูตร แผนการจัดการศึกษา แบบเรียน สื่อการเรียนการสอน การเทียบโอนความรู้ หรือผลการเรียน การออกใบรับรอง การขึ้นทะเบียนทางวิชาชีพ และกิจกรรมต่างๆ ทางวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพและรูปแบบการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ ที่เป็นอยู่
5. งานที่ต้องจัดทำในรายละเอียดต่างๆ การอนุมัติ การแจกจ่ายสื่อ วัสดุการศึกษา และหนังสืออ่านประกอบสามารถดำเนินการแบ่งอำนาจไปได้ตามความสอดคล้องและความต้องการของท้องถิ่น
6. การแบ่งอำนาจในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ในระยะสุดท้ายของการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารการศึกษา คือ การมอบอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ

ทรัพยากรบุคคล การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา และเมื่อระบบต่างๆ ถูกวางไว้อย่างสมบูรณ์แล้วการบริหารจัดการในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการจัดทำรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติต่างๆ การนำแนวทางต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติ และการควบคุมงบประมาณการศึกษาประจำปี

7. การประเมินผลอำนาจของส่วนกลางกับอำนาจที่แบ่งไปให้หน่วยปฏิบัติอื่นๆ ในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมจะต้องนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดกลไกการประเมินผลระบบการศึกษา เพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจในหน่วยที่ได้รับมอบอำนาจนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง

เช่น แกกัยศ (2538 : 7) ได้กล่าวว่า ในการกระจายอำนาจหน้าที่ไปสู่ท้องถิ่นระดับจังหวัดนี้จะสำเร็จได้ต้องมีรูปแบบที่สมดุลย์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ คือ การกระจายอำนาจในการจัดการและให้บริการการศึกษา การอุดหนุนส่งเสริมในด้านทรัพยากรจากส่วนกลาง และการกำกับดูแลมาตรฐานคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยมีกระทรวงศึกษาธิการหรือองค์กรกลาง ทางด้านการศึกษาเป็นศูนย์กลางของความสมดุลย์ และหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจทางการศึกษาอยู่ที่การที่หน่วยงานระดับล่างสุด หรือสถานศึกษาจะเป็นผู้ใช้อำนาจการตัดสินใจในการบริหารและจัดการทางการบริการการศึกษาให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น การดำเนินการดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการที่ทุกฝ่ายในท้องถิ่น (Stakeholder) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะที่เป็นการดำเนินการทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบ ร่วมประเมินและร่วมพัฒนา (Participation and Collaboration) โดยอาศัยองค์กรของชุมชนในรูปคณะกรรมการโรงเรียน (School Council) เป็นกลไกในการดำเนินการ (ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์. 2541 : 28)

หลักการและเหตุผลของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา

รอนสัน และแมทวีส (Robson and Mathews. 1995 : 13-15 ; อ้างถึงใน พิณสุดา สิริขันธ์ศรี. 2541 : 14 -15) ได้ให้เหตุผลของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไว้ว่า

1. การจัดการศึกษาในหลายประเทศไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง ซึ่งเป็นการตัดสินใจดังกล่าวโดยใช้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศทำให้ขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นซึ่งแตกต่างกัน

2. จากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น การกระจายอำนาจทางการศึกษาจะช่วยตอบสนองความแตกต่างดังกล่าวได้ ทั้งยังสามารถระดมทรัพยากรบุคคล และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการกระจายการลงทุนทางการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

3. การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นรากฐานของการส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการกระจายอำนาจทางการศึกษานั้นให้โอกาสประชาชนในระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการพัฒนา การศึกษาในชุมชนของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการจัดการศึกษา และ

การประเมินผลคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า “ การจัดการศึกษาของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ”

4. จากที่แม้ว่าในประเทศเดียวกันก็ยังมีความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การกระจายอำนาจทางการศึกษาจึงเป็นการลดช่องว่างระหว่างท้องถิ่นหรือภูมิภาคในประเทศนั้นๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น

5. จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การกระจายตัวของประชากรทำให้เกิดความต้องการการบริหารทางการศึกษาที่หลากหลายยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้อง และตอบสนองของความต้องการและความเร่งด่วนของแต่ละท้องถิ่น และแต่ละกลุ่มเป้าหมายก็มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นด้วย การกระจายอำนาจทางการศึกษาจะเป็นหนทางที่นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการตอบสนองดังกล่าวได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองของประชาชน และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปอีกด้วย

6. จากการที่ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยตรงนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าดังที่กล่าวมาแล้ว ยังก่อให้เกิดการพัฒนาด้านคุณภาพของการศึกษาอีกด้วย การให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่จึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลควรส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง

7. การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการเสริมสร้างความสามารถให้กับท้องถิ่น (Capacity – building) อันหมายถึงการให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสามารถในการกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ และจุดหมายปลายทางแห่งชีวิตของตนและของชุมชนของตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

8. การกระจายอำนาจเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอันจะนำไปสู่อุดมการณ์ทางประชาธิปไตยสู่ระบบและโครงสร้างที่ใกล้ชิดประชาชนได้มากกว่าไปรัฐสภา ประชาชนได้มีส่วนร่วมและมีโอกาสในการตรวจสอบได้มากกว่าระบบรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง

การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management) เป็นแนวคิดหนึ่งซึ่งแสดงถึงการกระจายอำนาจ และยังเป็นแนวทางหนึ่งของการปฏิรูปโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งแสดงถึงความยืดหยุ่น คล่องตัว และมีอิสระในการตัดสินใจในระดับโรงเรียนโดยตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริง และทรัพยากรที่มีอยู่ การเปลี่ยนแปลงบทบาท ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน การใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการต่างๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจึงเป็นการลดการควบคุมจากทางราชการลง ซึ่งจะทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัวที่จะตอบสนองต่อความต้องการของลูกศิษย์ (นักเรียนและ

ผู้ปกครอง) ได้อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับกรณีนี้ เดวิด (David, 1989 : unpagged ; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2542 : 1) สรุปว่าการบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ หรือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. ความเป็นอิสระ (Autonomy) กล่าวคือความมีอำนาจหน้าที่และความมีอิสระมากขึ้นในการจัดสรรทรัพยากรด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านงบประมาณ บุคลากร หลักสูตร และทรัพยากรทางกายภาพ ภายใต้กรอบระเบียบกฎเกณฑ์หรือนโยบายที่เกี่ยวข้อง

2. การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (Participatory Decision Making) โดยแบ่งอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจให้กับครูและบุคคลอื่น ๆ มากขึ้น เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน หรือสมาชิกในชุมชน โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าการตัดสินใจในระดับล่างจะเป็นการตัดสินใจที่ดีและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะก่อให้เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของและความมีพันธะผูกพันที่จะให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารสถานศึกษา

อุทัย บุญประเสริฐ (2543 : 40 – 43) ได้นำเสนอรูปแบบในการบริหารสถานศึกษาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก (Administrative Control SBM) การบริหารในรูปแบบนี้เป็นการให้อำนาจหน้าที่ในด้านงบประมาณ บุคลากร และด้านหลักสูตร แก่ผู้บริหารโรงเรียนในการตัดสินใจดำเนินการ โดยคณะกรรมการโรงเรียนมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เขตพื้นที่จะต้องเพิ่มการตรวจสอบให้มากขึ้น เพื่อให้การใช้จ่ายทรัพยากรของโรงเรียนเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

2. รูปแบบที่ครูเป็นหลัก (Professional Control SBM) เป็นรูปแบบที่คณะกรรมการโรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และด้านหลักสูตร โดยมีตัวแทนครูเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มอื่นๆ จึงทำให้ครูมีบทบาทในการตัดสินใจสูง

3. รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Control SBM) แนวคิดพื้นฐานของการบริหารโรงเรียนแบบนี้ คือ หลักสูตรของโรงเรียนควรสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า และความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร งบประมาณ และบุคลากร การบริหารจัดการเพื่อตอบสนองต่อคุณค่าและความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชนจะมีมากขึ้น โดยสัดส่วนของผู้ปกครอง และชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนจะมีสัดส่วนมากกว่าสมาชิกในกลุ่มอื่นๆ

4. รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (Professional / Community Control SBM) เป็นการผสมผสานระหว่างผู้ปกครองกับครูให้มีบทบาทในการกำกับดูแลโรงเรียนด้วยกันทั้ง

สองฝ่าย ผู้ปกครองและครูซึ่งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจทั้งในต้นหลักสูตร งบประมาณ และบุคลากรโดยให้มีความสมดุลระหว่างสมาชิกที่ได้มาจากครูและผู้ปกครอง

ในส่วนของสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. 2543 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน วันชัย ตันยัตโมนุก และไกร เกษทัน. 2543 : 69-74) ได้ เสนอรูปแบบของการบริหารในลักษณะนี้ได้แก่

1. การบริหารโดยใช้คณะกรรมการบริหาร ให้อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยสั่งการ หรือการตัดสินใจในการกิจทั้งที่เป็นงานสำคัญและงานประจำ ทั้งในต้นวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. การบริหารโดยใช้คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมการบริหารจัดการแก่ผู้บริหาร และอาจมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในงานประจำของสถานศึกษาได้

3. การบริหารโดยใช้คณะกรรมการทั้งบริหารและที่ปรึกษา คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยตัดสินใจในเรื่องที่เป็นงานสำคัญบางเรื่อง หรือหลายเรื่อง หรือมีอำนาจในการตัดสินใจในงานประจำของสถานศึกษาในบางเรื่องหรือหลายเรื่อง และให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม การบริหารจัดการแก่ผู้บริหารเท่านั้น

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

ผลจากการศึกษาของสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. 2543 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน วันชัย ตันยัตโมนุก และไกร เกษทัน. 2543 : 79 – 92) พบว่าอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษามีดังนี้

1. ด้านวิชาการ ประกอบด้วย

1.1 งานแผนงานวิชาการ

1.1.1 วิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำแผนการสอน

1.1.2 จัดทำข้อมูลสถิติผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1.3 จัดทำและนำเสนอนโยบายแนวการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อ

คณะกรรมการสถานศึกษา

1.1.4 จัดทำธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) และแผนปฏิบัติการ

ประจำปี

1.1.5 จัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ

1.2 งานการจัดการเรียนการสอน

1.2.1 จัดบริการการศึกษาสำหรับคนพิการที่สามารถเรียนร่วมได้ ตลอดทั้ง

ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษตามสภาพความพร้อม

1.2.2 จัดบริการการศึกษาในระบบโดยให้ตอบสนองต่อนโยบายของชาติ และความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ และจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตามสภาพความพร้อม หรือที่เห็นสมควร

1.2.3 กำหนดคาบเวลาเรียน ตามเกณฑ์ขั้นต่ำ

1.2.4 ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น สถานศึกษาสามารถกำหนดวันเปิด ปิดภาคเรียนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น แล้วนำเสนอหน่วยงานเหนือทราบ

1.2.5 จัดตารางสอน

1.2.6 จัดชั้นเรียน

1.2.7 จัดครูเข้าสอน

1.2.8 จัดสอนซ่อมเสริม

1.3 งานด้านหลักสูตรและการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนการสอน

1.3.1 จัดทำและพัฒนาหลักสูตร

1.3.2 เทียบโอนผลการเรียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด หรือตามที่
ได้รับมอบหมาย

1.3.3 จัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด และแนวการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.3.4 พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

1.3.5 ส่งเสริมให้ผู้สอนทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.3.6 จัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและให้บริการแก่ นักเรียนและครู

1.3.7 กัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อให้ใช้ในสถานศึกษา

1.3.8 นำเสนอการอนุมัติให้จัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือแบบเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่สถานศึกษาจัดทำหรือพัฒนาขึ้น ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

1.3.9 จัดหาวิทยากร และแหล่งประกอบการฝึกงาน

1.3.10 จัดบริการห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

1.3.11 จัดมุมค้นคว้าศึกษาในห้องเรียน

1.3.12 จัดห้องเรียนหรือมุมวิชาการสำหรับการค้นคว้าของครู

1.3.13 จัดให้มีการนิเทศภายใน

1.4 การวัดผลและประเมินผล

1.4.1 จัดการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน

1.4.2 ดำเนินการให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.4.3 อนุมัติการจบการศึกษา

1.4.4 ออกหลักฐานทางวิชาการ

1.4.5 จัดทำทะเบียนวัดผล

1.4.6 ติดตามและรายงานผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการ

1.4.7 จัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของ

สถานศึกษา

1.4.8 รายงานผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะๆ

1.5 งานอื่นๆ

1.5.1 ให้ความร่วมมือในการเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ทางด้านวิชาการของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานตั้งกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

1.5.2 ประสาน ส่งเสริมและดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิการจัดการศึกษาของครอบครัว และชุมชน

1.5.3 แต่งตั้งกรรมการหรืออนุกรรมการด้านวิชาการ (ถ้ามี)

2. ด้านงบประมาณ ประคบด้วย

2.1 การบริหารงบประมาณ และการเงิน

2.1.1 จัดตั้งงบประมาณ หรือจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน

2.1.2 พิจารณานำเสนอเพื่อขออนุมัติแผนการใช้จ่ายเงินต่อคณะกรรมการ

สถานศึกษา

2.1.3 บริหารเงินทั้งในและนอกงบประมาณให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

2.1.4 ติดตามและรายงานผลการใช้งบประมาณ

2.1.5 จัดทำบัญชีแสดงสถานะการใช้จ่ายเงิน

2.1.6 ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินภายในสถานศึกษา

2.1.7 เก็บรักษาเงินได้ตามความต้องการของสถานศึกษา

2.1.8 เลือกประเภทการฝากเงิน

2.1.9 บรรลุรายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการซื้อทรัพย์สิน หรือจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณให้สถานศึกษาสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ ได้ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

2.1.10 เบิกจ่ายเงินประเภทต่างๆ

2.1.11 เลือกใช้บริการธนาคารได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

2.1.12 นำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อขอเปลี่ยนแปลงรายการ

ใช้จ่ายเงินตามแผนการใช้จ่ายเงินในกรณีที่มีเหตุอันสมควร

2.2 งานพัสดุ ครุภัณฑ์

2.2.1 เปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการครุภัณฑ์

2.2.2 กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์

2.2.3 จัดซื้อ จัดจ้างตามแผนการใช้จ่ายเงิน

2.2.4 มีอำนาจในการสั่งซื้อ สั่งจ้างได้ตามความต้องการของสถานศึกษา

2.2.5 แต่งตั้งกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง

2.2.6 แต่งตั้งกรรมการควบคุมการก่อสร้าง

2.2.7 แต่งตั้งกรรมการตรวจการจ้าง

2.2.8 แต่งตั้งกรรมการตรวจรับพัสดุ

2.2.9 สั่งจำหน่ายพัสดุ ครุภัณฑ์

2.2.10 เบิกจ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์การศึกษา

2.2.11 จัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์

2.2.12 มีอำนาจในการรับบริจาควัสดุ ครุภัณฑ์ได้ตามความเหมาะสมโดย

ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.3 งานด้านอื่น ๆ

2.3.1 ระดมทรัพยากรจากองค์กรและสถาบันต่างๆ ในชุมชนและสังคมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.3.2 ดำเนินการด้านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ในระดับ ม.ปลาย)

2.3.3 รักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินของทางราชการ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย

3.1 วางแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา

3.2 สรรหาบุคลากร

3.3 บรรจุและแต่งตั้งบุคลากร และรายงานให้เขตพื้นที่ทราบ

3.4 ประเมินเทศบาลากรใหม่

3.5 จัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร

3.6 ปกครองบังคับบัญชาบุคลากร

3.7 จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน

3.8 มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากร

3.9 พิจารณาและอนุมัติความดีความชอบของบุคลากรในสถานศึกษา

- 3.10 พิจารณา และนำเสนอการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ
- 3.11 พัฒนาบุคลากร
- 3.13 อนุญาตการลาป่วย ลากิจ ลาดูแลครอบครัว ลาอุปสมบท ลาไปประกอบพิธีสำคัญ

ทางศาสนาในประเทศ

- 3.13 อนุญาตลาไปเข้ารับการฝึกอบรมศึกษาดูงานในประเทศ
- 3.14 อนุญาตการลาศึกษาต่อในประเทศ
- 3.15 ให้ความเห็นชอบการไปช่วยราชการของบุคลากรในสถานศึกษา
- 3.16 อนุญาตการไปราชการในเขตพื้นที่ของบุคลากรในสถานศึกษา
- 3.17 พิจารณาให้ความเห็นและนำเสนอเกี่ยวกับการโอน ย้ายของบุคลากรใน

สถานศึกษา

- 3.18 พัฒนาระบบข้อมูลบุคลากร
- 3.19 จัดองค์กรในสถานศึกษา
- 3.20 จัดสวัสดิการแก่บุคลากรในสถานศึกษา
- 3.21 ส่งเสริมวินัย และดำเนินการทางวินัย
- 3.22 ให้ความช่วยเหลือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ทางด้านบุคลากร

ของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

- 3.23 ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบประกอบวิชาชีพตามที่ได้รับมอบหมาย

- 3.24 ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วย

4.1 งานธุรการ และสารบรรณ

- 4.1.1 จัดทำหนังสือราชการ และเอกสารอื่นๆ
- 4.1.2 การส่ง และการรับเอกสาร
- 4.1.3 การเก็บรักษาและการยืม
- 4.1.4 การทำลายเอกสาร
- 4.1.5 จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งของสถานศึกษา
- 4.1.6 การประชุมครู และงานอื่นๆ

4.2 งานทะเบียน สถิติ และรายงาน

- 4.2.1 จัดทำทะเบียนสถิติต้นนักเรียน ครู และลูกจ้าง
- 4.2.2 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
- 4.2.3 รายงานข้อมูล ผลการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่างๆ ต่อหน่วยงานที่

กำกับดูแลและสาธารณชน

- 4.2.4 เก็บรักษาข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษา
- 4.2.5 จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา
- 4.3 งานอาคารสถานที่
 - 4.3.1 งานวางผังบริเวณสถานศึกษา
 - 4.3.2 ปรับปรุงบริเวณสถานศึกษา
 - 4.3.3 กำหนดแผนการใช้อาคารสถานที่
 - 4.3.4 ควบคุมการก่อสร้างและการปรับปรุงอาคารสถานที่และห้องเรียน
 - 4.3.5 กำหนดมาตรการป้องกันอัคคีภัย ภัยธรรมชาติและอุบัติเหตุอื่นๆ
 - 4.3.6 รักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่
 - 4.3.7 จัดทำทะเบียนประวัติการใช้และการซ่อมแซมอาคารสถานที่
 - 4.3.8 จัดให้นักเรียนได้ร่วมกันดูแลและทำความสะอาดห้องเรียนรวมทั้งบริเวณสถานศึกษา
 - 4.3.9 กำหนดรูปแบบอาคารเรียนและอาคารประกอบให้เหมาะสมกับการใช้งานและสถานที่
- 4.4 งานกิจการนักเรียน
 - 4.4.1 ควบคุมดูแลความประพฤติและระเบียบวินัย
 - 4.4.2 แนะนำงานด้านการศึกษาและอาชีพ และให้คำปรึกษา
 - 4.4.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 4.4.4 บริการอาหารกลางวัน
 - 4.4.5 บริการด้านสุขภาพ
 - 4.4.6 นำนักเรียน / นักศึกษาไปทัศนศึกษานอกสถานที่
 - 4.4.7 ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน / นักศึกษา
 - 4.4.8 จัดหาทุนการศึกษา
 - 4.4.9 จัดพาหนะรับส่งนักเรียน / นักศึกษา (ถ้ามี)
 - 4.4.10 บริการด้านกีฬาและแหล่งพักผ่อน
 - 4.4.11 เกณฑ์เด็กเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ
 - 4.4.12 รับนักเรียน / นักศึกษาเข้าเรียน
 - 4.4.13 จัดบริการโสตทัศนูปกรณ์
 - 4.4.14 จัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้
 - 4.4.15 ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ และปัจฉิมนิเทศนักเรียนที่จะจบการศึกษา
 - 4.4.16 จัดโครงการป้องกันสารเสพติด สื่อลามก การพนัน และการทะเลาะวิวาทในสถานศึกษา
 - 4.4.17 จัดโครงการเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมในสถานศึกษา

4.4.18 กิจกรรมอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

4.5 งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.5.1 ให้บริการด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนกับชุมชน

4.5.2 ร่วมมือ และส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน

4.5.3 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมประเพณี

โดยเฉพาะในท้องถิ่น

4.5.4 ประชาสัมพันธ์โรงเรียน

4.5.5 จัดทำและให้บริการข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนแก่ชุมชน

4.5.6 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมผู้ปกครอง และครู สมาคม

ศิษย์เก่าหรือมูลนิธิ

4.5.7 เสนอแต่งตั้งและจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา

4.5.8 จัดทำเอกสารสำคัญให้แก่ผู้มีอุปการคุณการศึกษา

4.5.9 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน

4.5.10 ระดมความร่วมมือในชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา

4.5.11 สำรวจแหล่งวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างเป็นเครือข่ายใน

การจัดการศึกษา

4.5.12 จัดการประชุมผู้ปกครองนักเรียน

4.5.13 สำรวจความต้องการและให้บริการการศึกษาแก่ชุมชน

4.5.14 เสริมสร้างศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

4.5.15 จัดหรือประสานการจัดบริการด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง

และ หรือชุมชน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ บุคคลที่มีความตั้งใจเสียสละและอุทิศตนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งกำหนดให้ทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 27)

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

2. ให้ความเห็นชอบของแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ท้องถิ่น

4. กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

5. ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน
 6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
 7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
 8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
 9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
 10. ให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
 11. แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร
 12. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น
- บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้อง**
- การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานถือว่าเป็นอีกแนวคิดหนึ่งของการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงบทบาทของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทดังนี้ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543 : 31-33)

1. บทบาทของโรงเรียน (Role of School) การบริหารจะมุ่งเน้นในการพัฒนาครูและนักเรียนตามสภาพขององค์กร ดังนั้นบทบาทของโรงเรียนจึงเป็นไปในลักษณะริเริ่มการพัฒนาแก้ปัญหา และทำทุกอย่างเพื่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนและครู
2. บทบาทของหน่วยงานจากส่วนกลางหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลทางการศึกษา (Role of Education Department) โรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญต่องานของโรงเรียนเองโดยตรง โดยที่หน่วยงานจากส่วนกลาง หรือจากภายนอกจะมีบทบาทในลักษณะเป็นที่ปรึกษา หรือผู้ให้การสนับสนุนเท่านั้น
3. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน (Role of Administrators) ผู้บริหารจะเป็นผู้นำการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย เป็นผู้กระตุ้นและชักนำการใช้กำลังคน เป็นผู้พัฒนาทรัพยากรและเป็นผู้พัฒนาเป้าหมายใหม่ๆ ของโรงเรียน โดยมีความร่วมมือและเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่างๆ และแสวงหาทรัพยากร เพื่อพัฒนาโรงเรียน

4. บทบาทของครู (Role of Teachers) บทบาทที่สำคัญของครูคือ การเป็นผู้ร่วมงาน เป็นผู้ร่วมตัดสินใจเป็นนักพัฒนา และนักปฏิบัติ ครูจะมีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ และร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างกระตือรือร้น

5. บทบาทของผู้ปกครอง (Role of Parent) ผู้ปกครองจะได้รับบริการเชิงคุณภาพมากขึ้น นั่นคือเด็กในปกครองของตนจะได้รับการศึกษาตามความต้องการ บทบาทของผู้ปกครอง คือผู้ร่วมหุ้น และผู้สนับสนุน ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา ให้ข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนด้านทรัพยากรช่วยเหลือและร่วมแก้ไขในกรณีที่โรงเรียนเกิดปัญหา

ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียน

การบริหารการศึกษาในระดับโรงเรียนตามหลักวิชาการบริหารการศึกษาส่วนใหญ่จะแบ่งงานบริหารการศึกษาออกเป็น 6 งาน ซึ่งสาระสำคัญของแต่ละงานมีดังนี้ (ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย. ม.ป.ป. : 1)

1. งานวิชาการ ถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในด้านหลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การจัดทำโครงการสอน การเตรียมการสอน สื่อการเรียน วิธีสอน การนิเทศติดตามการประเมินผลของนักเรียน งานด้านวิชาการเป็นงานที่สำคัญ ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบรู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้ และเข้าใจงานวิชาการสามารถเป็นผู้นำของครูด้านวิชาการได้

2. งานบุคคล ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ข้าราชการครู และคนงาน ภารโรง ได้ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาบุคลากร ให้เป็นผู้มีความรู้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญและกำลังใจ ช่วยเหลือแนะนำและให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ ฯลฯ

3. งานกิจการนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งได้แก่การสำรวจนักเรียนเข้าเรียน การเกณฑ์เด็กเข้าเรียน การยกเว้นเด็กเข้าเรียน การปฐมนิเทศ การบริการด้านสุขภาพอนามัย โครงการอาหารกลางวัน การแนะแนว เป็นต้น

4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานสถิติและข้อมูลทะเบียน การจัดตั้งงบประมาณ การจัดซื้อ และการจ้าง

5. งานอาคารสถานที่ ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการวางแผน ความต้องการอาคารเรียน อาคารประกอบ การตกแต่ง การดูแลรักษาอาคารเรียน ตลอดจนการดูแลรักษาซ่อมแซมครุภัณฑ์ของโรงเรียน

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับกรรมการสถานศึกษา สมาคมศิษย์เก่า สมาคมครูและผู้ปกครองการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบ

กิจกรรมของโรงเรียน ให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนตลอดจน ถึงกิจกรรมที่โรงเรียนจะสามารถช่วยเหลือชุมชนได้

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ซึ่งเป็นแผนฉบับปัจจุบันได้กล่าวถึง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไว้ในหมวดที่ 3 แนวนโยบาย การจัดการศึกษาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 142 – 149)

1. นโยบายการจัดการศึกษา

13. ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบันสังคมอื่นๆ และ สื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการของการศึกษา การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

17. ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐาน การศึกษา รวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามี ความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการภายในของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคคล และองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน

18. ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้นให้อิสระและความคล่องตัว ใน การบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยให้รัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ และการรับรองมาตรฐาน

ในการนี้ได้กำหนดแนวทางการบริหารและการจัดการไว้ในหมวดที่ 4 แนวทางการจัด การศึกษา ดังนี้

2. เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน

14. ให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียน การสอนให้สัมพันธ์สอดคล้อง และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยส่งเสริมให้องค์กรต่างๆ และ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนา

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา

29. พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพพร้อมทั้งให้มี การกำหนดระเบียบและวิธีการเพื่อยกฐานะอาชีพครู

4. การบริหารและการจัดการ

31. ให้หน่วยงานบริหารส่วนกลางทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการวางแผน การศึกษาระดับชาติ การส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา การรับรองวิทยฐานะ การคุ้มครอง ผู้รับบริการการศึกษา และการให้ข้อเสนอแนะทางการศึกษาแก่สาธารณชน

32. ให้มีคณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรท้องถิ่น เพื่อวางแผนและจัดการศึกษาของจังหวัดโดยคำนึงถึงเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งความต้องการของท้องถิ่น

33. พัฒนาระบบการวางแผน การติดตามและประเมินผล เพื่อปรับและประสานการบริหาร และการจัดการศึกษาระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติในการประเมินผลควรชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการต่างๆ รวมทั้งนำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลในการปรับปรุงการจัดการศึกษา

34. ส่งเสริมให้มีการรับรองมาตรฐานความรู้ของบุคคลเพื่อการศึกษาอบรม หรือการทำงานโดยไม่ใช้ระบบชั้นเรียนเป็นเงื่อนไข

35. ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้เกี่ยวกับการประสานการให้ทรัพยากรและการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งระดับชาติ ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชน ตลอดจนการมอบอำนาจจากส่วนกลางไปยังจังหวัด ท้องถิ่น และสถานศึกษา

36. สนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีระเบียบและโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา การจัดหาหรือใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่เป็นอิสระ โดยอยู่ในกำกับของรัฐ รวมทั้งให้มีเสรีภาพทางวิชาการ

5. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

39. ให้ภาคเอกชนและชุมชนเพิ่มบทบาทในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาที่สนองความต้องการเฉพาะกลุ่มบุคคล ทั้งนี้ให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร และการอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม

41. ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้สถานประกอบการจัดการศึกษา และฝึกอบรมทักษะ สำหรับการประกอบอาชีพโดยรัฐจะต้องมีมาตรการจูงใจบางประการ

42. ส่งเสริมให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนเพิ่มขึ้น โดยการปรับปรุงระบบภาษี รวมทั้งให้องค์กรดังกล่าวจัดสรรรายได้เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (2540 : 10-142) นับได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาอย่างชัดเจน และสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเคยมีรัฐธรรมนูญมา ซึ่งได้ระบุถึงสาระสำคัญของการศึกษา การบริหารและการจัดการสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ทรัพยากรของชาติกับการศึกษา ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 40 ว่า

มาตรา 40 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุ โทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้เมืองคักรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ตามที่ กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนระดับชาติและ ระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

2. เสรีภาพทางวิชาการ

มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลัก วิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน

3. สิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิคนดูรักษา หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมี ส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 53 เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ จากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดู และการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 55 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็น สาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้น จะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้ส่วนเสียอันพึง ได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทคโนโลยีท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนาารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศพัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อ มาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น ตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นด้วย

สิ่งสำคัญที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ คือ การกระจายอำนาจการบริหาร ดังนั้นจำเป็นต้องมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนการสอนในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหาร และต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจัง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2541 : 7) โดยให้กระจายอำนาจการบริหารด้านงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษา (วิจิตร ศรีสอาน. 2543 : 10)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 9-59) ได้บัญญัติถึงส่วนที่
เกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง
การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริม
สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความ
ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริม
ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็น
สากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบ
อาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) การพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก ดังนี้

- 1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น
- 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุก
ระดับและประเภทการศึกษา
- 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา
และการพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- 6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ
สถาบันสังคมอื่น

2. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ
ค่าใช้จ่าย

3. ระบบการศึกษา

มาตรา 16 การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีโดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหกวันแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4. แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ บูรณาการตามความเหมาะสมตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีหน้าที่จัดทำสารบัญชีกฎกระทรวงประกอบรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ทรัพยากรข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่าง ชุมชน

5. การบริหารและการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

มาตรา 31 ให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

มาตรา 32 ให้กระทรวงมีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสี่องค์กรได้แก่ สภากาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการการศาสนา

และวัฒนธรรม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 34 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรา 37 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาให้อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลัก และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย

ให้รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ มีอำนาจในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 38 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งพิจารณาการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่ การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้อง กับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งกำกับดูแลหน่วยงาน ด้าน ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านจัดการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงาน การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง

หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 40 ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของ สถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ และกรรมการวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความหรือความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน

มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระโดยมิควรกักกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

มาตรา 44 ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18(2) เป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา 45 ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา

มาตรา 46 รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านการเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

6. มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย และหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและนำเสนอการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อมูลเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไข ต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดหากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

7. ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำหนด มาตรฐานวิชาชีพออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนากิจการวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหาร การศึกษา

ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด

การจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากร ทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติหลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 54 ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่ การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูโดยยึด หลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ทั้งนี้ ให้ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและ สนับสนุนการจัดการศึกษา

8. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนทำงานงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาดังนี้

1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 59 ให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่า ด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และ เก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบายวัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา

บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลได้มาโดยมีผู้ทักให้หรือโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษา ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา

บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลรวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของ ที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่า ด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีงบประมาณ

บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ ให้สถานศึกษาสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ ได้ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

(4) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

นอกจากนี้ชัยยงค์ ภูเนตร์. (2543 : 11) ได้กล่าวถึงรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาดมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับชาติ ได้กำหนดให้มีกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวน 4 องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม

2. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา โดยกำหนดให้แต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาสนับสนุนการจัดการศึกษาของครอบครัวในเขตพื้นที่การศึกษา

3. ระดับสถานศึกษา ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และจัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ทั้งนี้ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

ฉะนั้นรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

นโยบายรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

รัฐบาลปัจจุบันซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้ (พิเศษรัฐมนตรีพละ. 2544 : 295)

1. ด้านการศึกษา

รัฐบาลจะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างรายได้ และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน ดังนี้

- 1.1 เร่งจัดให้มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ทั้งปวงอย่างแท้จริง
- 1.2 เน้นคุณภาพประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา
- 1.3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท
- 1.4 จัดให้มีวิทยาลัยชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถานบันอุดมศึกษา
- 1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรม โดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพมาตรฐาน สนับสนุนและระดมทรัพยากร เตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่าย ครอบครัวยุ และอื่นๆ รวมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส
- 1.6 สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
- 1.7 ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและกีฬาในการให้การศึกษารอบร้อมแก่เด็กและเยาวชน
- 1.8 ปฏิรูปการเรียนรู้อยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้อะไรๆ อย่างเป็นทั่วถึง
- 1.9 ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับนับถือ และไว้วางใจจากสาธารณชนรวมทั้งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม
- 1.10 ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีวินัย รักงานและทำงานเป็น

1.11 ให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับหรือมัธยมปลาย ผู้ว่างงาน และผู้สูงอายุได้ฝึกงานอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการอิสระได้

1.12 ปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาถึงระดับปริญญาตรี เพื่อตอบสนองต่อภาคเกษตร อุตสาหกรรมและภาคบริการ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าฝึกทักษะในสถานประกอบการ

2. ด้านการศาสนา

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนศาสนศึกษาและศาสนทายาทเพื่อเผยแผ่ศาสนาธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาศาสนสถานให้สะอาด ร่มเย็น สงบสุข เพื่อให้เป็นประโยชน์ด้านจิตใจต่อชุมชน

2.2 สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาศาสนาธรรม และร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนามากขึ้น โดยเฉพาะกับสมาชิกในครอบครัว

2.3 เอื้อให้ศาสนิกชนต่างศาสนาร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อความสามัคคีและเพื่อสันติธรรมในสังคม

3. ด้านวัฒนธรรม

3.1 ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ได้สืบค้นและศึกษาเรื่องราวของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย

3.2 พัฒนาแหล่งวัฒนธรรม ศิลปวัตถุ และโบราณสถาน ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ และแหล่งรายได้ของประชาชน

3.3 ประสานให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาทและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน

3.4 สนับสนุนให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงจิตชูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างสมศักดิ์ศรีและสร้างสรรค์

ความเคลื่อนไหวของการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์เพื่อให้เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษา เน้นการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังหน่วยปฏิบัติคือสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการศึกษาระดับพื้นฐานและอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาให้กระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง (สมศักดิ์ อดประสิทธิ์. 2544 : 17-18) ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (มีผลบังคับใช้ 18 พฤศจิกายน 2542)

โดยให้มีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษารวมทั้งกำกับภาชีเพื่อการศึกษา และได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานประสานและร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกระทรวงศึกษาธิการ และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สรุปสาระสำคัญเพื่อเป็นข้อเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีในชั้นต้นไว้ดังนี้

1. การบริหารจัดการการกระจายอำนาจทางการศึกษา ต้องยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นหลัก โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ในการจัดระบบการศึกษา การแบ่งระดับการศึกษา

2. หลักการสำคัญในการถ่ายโอนการจัดการศึกษา การแบ่งระดับการศึกษา

กลุ่มที่ 1 ระดับปฐมวัยถ่ายโอนการจัดการศึกษาไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบลที่สถานศึกษาตั้งอยู่

กลุ่มที่ 2 การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาถ่ายโอนไปยังเทศบาลเมือง เทศบาลนคร, กรุงเทพมหานคร, เมืองพัทยา

ระดับมัธยมศึกษา ถ่ายโอนไปยังเทศบาลนคร, กรุงเทพมหานคร, เมืองพัทยา โดยมีข้อยกเว้นสถานศึกษาที่ไม่ต้องถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ สถานศึกษาที่มีการจัดระบบการบริหารเป็นพิเศษ สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ หรือขนาดใหญ่พิเศษ (ระดับประถมศึกษาจำนวนนักเรียน 300 คนขึ้นไป ระดับมัธยมศึกษาจำนวนนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป) และสถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

3. ระยะเวลาการถ่ายโอน กำหนดไว้ 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ปี 2545 - 2548 เตรียมความพร้อมและถ่ายโอนการศึกษาระดับปฐมวัยและเริ่มถ่ายโอนการศึกษาระดับพื้นฐานในปี 2549

ระยะที่ 2 ภายในระยะเวลา 10 ปี (2553) เป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อมาในเชิงงบประมาณ พ.ศ. 2544 ก็ได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐได้จัดสรรงบประมาณ โครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ถ่ายโอนโครงการถ่ายโอนอาหารกลางวัน และโครงการถ่ายโอนอาหารเสริม (นม) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. : 4) แต่ก็เกิดปัญหาตามมาและทำให้ข้าราชการครูคัดค้าน อย่างไรก็ตามคณะกรรมการการศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อติดตามปัญหาที่ยังมีอยู่ โดยเฉพาะเรื่องโครงการอาหารเสริม (นม) และโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาได้โอนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปแล้ว แต่ปรากฏว่ามีปัญหาอาหารไม่มีคุณภาพ อาหารเหลือ นมบูด และ

จัดส่งไม่ทันตามกำหนดเวลา (กรรมวิธีการกระจายอำนาจที่ท้องถิ่นไม่พร้อมจริง แต่มีปัญหาใช้เงิน. 2544 : 10) ดังนั้นสถานศึกษาจึงได้เรียกร้องและขอนำกลับมาดำเนินการเองเหมือนเดิม โดยในปัจจุบันทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้เบิกจ่ายงบประมาณอาหารกลางวันมาให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนโครงการอาหารเสริม (นม) ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นผู้ดำเนินการอยู่เหมือนเดิม

อย่างไรก็ตามในการกระจายอำนาจ รัฐควรคำนึงถึงความพร้อมของท้องถิ่น หรือสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้เกิดความมั่นใจ และไม่ควรรีบร้อน ซึ่งจะกลายเป็นเกมช่วงชิงอำนาจที่ใครจะได้อำนาจและใครจะเสียอำนาจ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติควรจัดให้ประชาชนหรือทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดทำประชาพิจารณ์ก่อนมีการดำเนินการจริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้ได้วิจัยไว้จำนวนหนึ่ง ดังเช่น ประเสริฐ ทองเกตุ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางและรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คำศัพท์นะของบุคลากรทางการศึกษาและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีการบริหารการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารธุรการและการเงินในลักษณะกระจายอำนาจมากที่สุด ส่วนกรมอื่นๆ ในด้านการบริหารงานบุคคลยังเป็นการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่ในด้านการบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานธุรการและการเงินส่วนใหญ่ได้มีการกระจายอำนาจในแนวทางเดียวกันทุกกรม

2. อนาคต การบริหารงานทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารธุรการและการเงิน ควรเป็นลักษณะของการกระจายอำนาจในทุกเรื่อง แต่จะให้บุคคลใดเป็นผู้มีอำนาจก็ต้องพิจารณาตามความเหมาะสม

3. ผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เขตการศึกษา 12 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันพบว่าการบริหารการศึกษาแทบทุกประเด็นในสังกัดกรมที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจำนวนได้ 2 รูปแบบ คือ การบริหารการศึกษาที่เป็นแบบกระจายอำนาจซึ่งมีในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเป็นการบริหารการศึกษาที่เป็นลักษณะรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง

4. ผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เขตการศึกษา 12 ที่ควรจะเป็นในอนาคต พบว่า การบริหารการศึกษาทุกประเด็นในทุกสังกัดกรมมีแนวทางและรูปแบบการบริหารการศึกษาที่เป็นแบบกระจายอำนาจให้หน่วยงานทางการศึกษาที่ต่ำกว่ากรม ถึงหน่วยงานทางการศึกษาแต่ละหน่วยงานตามความเหมาะสมกับความรับผิดชอบโดยเฉพาะการกระจายอำนาจออกไปให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดและระดับหน่วยงานทางการศึกษาแต่ละหน่วยงาน

วันเดิม มณีโกศา และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาแบบการจัดการศึกษาของท้องถิ่นเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา พบว่า การนำรูปแบบการบริหารหมู่บ้าน อพป. มาปรับใช้กับการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตการศึกษา 11 มีความเห็นระดับปานกลาง นั่นคือไม่คัดค้านและไม่สนับสนุนต่อการนำรูปแบบการบริหารหมู่บ้าน อพป.ปรับใช้กับการบริหารสถานศึกษา ส่วนการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นโดยกระบวนการการกระจายอำนาจนั้นสมควรนำเอารูปแบบการบริหารหมู่บ้าน อพป. มาปรับใช้

สุรศักดิ์ สีดาบุตร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนจังหวัดและผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนอำเภอที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารงานให้ศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาเอกโรงเรียนจังหวัดและอำเภอมีความพึงพอใจในการมอบอำนาจการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือด้านนโยบายและแผน ด้านการเงินและพัสดุ ด้านพัฒนาวิชาการ ด้านบริหารบุคลากรในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการมอบอำนาจการบริหารงานพบว่า ผู้บริหารทั้ง 2 ระดับ ทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอมีความพึงพอใจในการมอบอำนาจการบริหารงานไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารที่มีประสบการณ์งานการศึกษาเอกโรงเรียนแตกต่างกัน และอายุราชการแตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน

โอวาท สุทธานรักษ์ (2540 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน พิณสุดา สิริขันธ์ศรี. 2541 : 28-29) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาที่มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ภายใต้โครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษาที่ไม่กระจายอำนาจกรณีศึกษาภาคกลางพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาจะบังเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อสามารถสร้างเงื่อนไขที่มีลักษณะสากลขึ้นในสถานศึกษา และชุมชนที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ เงื่อนไขสากลดังกล่าวได้แก่ (1) เงื่อนไขด้านผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา และการมีความสัมพันธ์แบบแนบแน่นกับชุมชน (2) เงื่อนไขด้านการทำงานของครู ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการรักเด็ก รักโรงเรียน ความตั้งใจสอน และการมีกลุ่มแกน (Core Group) ในการทำงาน (3) เงื่อนไขด้านความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน (4) เงื่อนไขด้านผู้นำชุมชน ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (5) เงื่อนไขด้านความสอดคล้องของ

กิจกรรมกับความต้องการและบริบทของชุมชน และ (6) เงื่อนไขด้านการดำเนินงานด้วยความโปร่งใส

ในการนี้ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษา คือ (1) ให้มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปสู่ชุมชน ท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ภาคราชการ / วัสดุอุปกรณ์ หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (2) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน ให้เกิดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา สามารถทำงานร่วมกับชุมชน โดยใช้ความสัมพันธ์แบบเอนกภาพ และ (3) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยตนเองมากที่สุด

ศึกษาราช พิชาขาว (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษาไทยตามทฤษฎีของคณะกรรมกรการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัด ในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน พบว่าปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด กล่าวคือ ระบบการบริหารบุคคลมีอิทธิพลทางการเมืองแทรกซ้อน และคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมในแต่ละระดับไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการวางแผน ประสานงาน และตรวจสอบ ติดตาม ใต้ดีเท่าที่ควร

2. ปัญหาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดและบริหารการศึกษาพบว่าการจัดงบประมาณของหน่วยงานแต่ละสังกัดไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเนื่องจากส่วนกลางเป็นผู้กำหนดอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจุบันชุมชนไม่สามารถจัดและบริหารการศึกษาได้ เนื่องจากไม่มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ และการศึกษาของประชาชนในท้องถิ่นยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตโดยภาพรวมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รัฐควรลดขนาดและอำนาจจากส่วนกลาง ควรกำกับดูแลนโยบายเป็นหลัก และติดตามประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่ประชาชน การจัดองค์การบริหารการศึกษาควรแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น โดยระดับชาติควรกำหนด และดูแลด้านนโยบายเป็นหลัก ระดับจังหวัดควรติดตามประเมินผลด้านนโยบายของหน่วยงาน และระดับท้องถิ่นควรปฏิบัติตามนโยบายและจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และควรกระจายอำนาจทางการศึกษาพร้อมกับการกระจายอำนาจการปกครอง

4. รูปแบบการกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดการศึกษาควรจัดให้สอดคล้อง

กับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษาให้ชุมชนและท้องถิ่นนั้น ควรกระจายอำนาจด้านการบริหารงานวิชาการ หลักสูตรการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย

อนุชา เทวราชสมบูรณ์ (2541 : 148) ได้ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาตามทัศนะของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมจังหวัดและอำเภอ ทั้งสังกัดและไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีแนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาใกล้เคียงกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 10 – 11) ได้สำรวจเกี่ยวกับเรื่องการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผลสำรวจสะท้อน ถึงความต้องการเข้ามาใช้สิทธิในการจัดการศึกษาของตนไทยค่อนข้างมากทั้งในเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น การมีสิทธิเลือกรูปแบบการศึกษาของบุตร / หลาน การเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคนไทยชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ

รุ่ง แก้วแดง (2542 : 301) ได้กล่าวไว้ในหนังสือปฏิวัติการศึกษาไทยว่า หากจะให้การศึกษาไทยเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับต่างประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกระจายอำนาจให้คนทุกคนร่วมรับผิดชอบ เพราะยิ่งรวมอำนาจมากเท่าไรผู้รับผิดชอบก็มีจำนวนน้อย แต่การกระจายอำนาจจะทำให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อยุทธศาสตร์ศึกษา ไม่ใช่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งรับผิดชอบอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน

แสวง จันทร์ชอุย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่าอาจารย์มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมการบริหารงานโรงเรียนทั้งจากผู้บริหาร อาจารย์ และวิธีการบริหารอยู่ในระดับน้อย อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษาให้ความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน คือ (1) ให้ความสำคัญกับการร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจและร่วมประเมิน (2) วิธีการบริหารได้ให้ความสำคัญการมอบหมายงานตามความถนัดและเหมาะสม (3) คุณลักษณะของผู้บริหารที่สำคัญคือ มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ชัยยงค์ ภูเนตร์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาต่อรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาต่อรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สมโภช จันทร์คำภู (2543 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องชุมชนกับการกระจายอำนาจ การจัดการศึกษา ผลพบว่าลักษณะการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปถึงระดับชุมชนของ โรงเรียน มีลักษณะการกระจายอำนาจไปยังชุมชนโดยผ่านตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงานมีส่วนร่วมทำงานในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา ได้แก่ การศึกษาสำรวจสภาพ ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาเพื่ออาชีพของชุมชน การวางแผนการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การติดตามวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานในทุกขั้นตอนมากขึ้น แตกต่างกัน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความมากน้อยในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปถึงระดับ ชุมชนที่พบได้แก่ การเข้าร่วมโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นโครงการทดลองนำร่องในการจัดการศึกษาแนวใหม่ ที่มีหลักการสำคัญในการดำเนินงาน คือ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม นวัตกรรม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

งานวิจัยต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้ดังเช่น คิม (Kim, 1998 : A) ได้ศึกษาโครงสร้าง, ภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมในการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน (School – Based Management) พบว่าการปรับโครงสร้างการบริหารใหม่โดยอาศัย ภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารพบว่ามีส่วนประกอบที่สามารถนำไปบูรณาการ ได้คือ

1. โครงสร้างการบริหารแบบ SBM อาจสัมพันธ์กับพัฒนาการภาวะผู้นำของโรงเรียน
 2. ภาวะผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพวัฒนธรรม
 3. สภาพวัฒนธรรมของโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการปฏิรูปโรงเรียน
- นอกจากนี้ยังพบว่าการบริหารแบบ SBM เป็นรูปแบบการบริหารที่เป็นธรรมชาติและ เหมาะสม แต่ค่อนข้างมีผลกระทบต่อพัฒนาการภาวะผู้นำของโรงเรียนน้อย ผู้บริหารในท้องถิ่น มักจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการพัฒนาของผู้นำโรงเรียน การพัฒนาภาวะผู้นำก็จะมี อิทธิพลต่อวัฒนธรรมของโรงเรียนด้วยเช่นกัน และวัฒนธรรมในแต่ละโรงเรียนก็มีอิทธิพลต่อ ความสำเร็จของการปฏิรูปโรงเรียนด้วย

ริเวอรา (Rivera, 1998 : A) ได้ศึกษาการกระจายอำนาจและการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน : ผลกระทบต่อบทบาท และความรับผิดชอบของส่วนกลางได้ผลดังนี้

1. การสนับสนุนและภาวะผู้นำของสำนักงานส่วนกลางไม่มีผลต่อประสิทธิภาพ และ การบริหารของโรงเรียน
2. ผู้อำนวยการมีบทบาทหน้าที่ 2 ประการ ในการปฏิรูปการบริหาร คือ เรื่องเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ และผู้ติดต่อสื่อสาร

3. การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของสำนักงานส่วนกลางมีหลายประการ คือ ให้ทุกคนมีส่วนร่วม และความเข้าใจในความจำเป็นในการปฏิรูป การมอบอำนาจให้โรงเรียนหรือองค์กรปกครอง การอบรมพนักงานทุก ๆ คน การได้รับการสนับสนุนจากการเมือง การปกครอง ให้การปฏิรูปเป็นไปอย่างมั่นคง

4. นโยบายทุกระดับจะต้องสนับสนุนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้เป็นไปอย่างมีระบบ

กิลล์ (Gill, 1998 : A) ได้วิจัยบทบาทของอาจารย์ใหญ่ในการกระจายอำนาจการบริหารโรงเรียน : การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักการกระจายอำนาจได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคณะกรรมการโรงเรียน การติดต่อระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่เป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น มีแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอย่างชัดเจนทั้งด้านเวลาและข้อปฏิบัติ เพราะทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องเรียนรู้ในบทบาทอำนาจของกันและกัน เครื่องมือต่าง ๆ ความไว้วางใจเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นความรับผิดชอบของนักเรียน, ผู้ปกครอง และชุมชน การบริหารแบบกระจายอำนาจจะไม่ก้าวหน้าหากขาดหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

ยันเซย์ (Yancey, 1998 : A) ได้วิจัยเรื่องผู้ปกครอง, ทางเลือก และการบริหารแบบกระจายอำนาจ : กระบวนการของโรงเรียนในกำกับของรัฐ ผลดังนี้

1. กระบวนการโดยอาศัยประสบการณ์ของชุมชนจากด้านการเมือง การปกครองมาเป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินการโดยมีพื้นฐานที่ความไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชนนั้น
2. การคงไว้ซึ่งหลักประชาธิปไตย
3. การคำนึงถึงปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการ, การควบคุม ซึ่งได้แก่ความต้องการของผู้สนับสนุน ปัจจัยด้านการเมือง และสภาพของโรงเรียนแต่ละแห่ง
4. เงินทุนที่ใช้ก่อตั้งเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารของคณะกรรมการโรงเรียน เพราะเป็นการลงทุนที่ไม่ต้องการกำไร เป็นเพียงแต่มีกำไรให้โรงเรียนเรียนรู้การตัดสินใจร่วมกันร่วมมือและช่วยกันบริหารโรงเรียน

ดาวิล่า (Davila, 1999 : A) ได้ศึกษาการกระจายอำนาจการศึกษาในโคลัมเบีย : ศึกษางจะไปทางใด ? ผลการศึกษาพบว่า การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเป็นการแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งด้านการบริหารงบประมาณ ค่าใช้จ่าย ซึ่งแนวโน้มการจัดสรรงบประมาณ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีแนวโน้มลดลง แต่งบประมาณการจัดการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาจะสูงขึ้น นอกจากนี้ในเทศบาลบางแห่งที่มีปัญหาด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ก็จะมีการวางแผนปรับงบประมาณ และการจัดสรรเงินขาดเซยให้เกิดความเป็นธรรมจากรัฐบาลกลาง

วาซูเดวา (Vasudeva. 2000 : A) ได้วิจัยเรื่องการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบการปฏิรูปในโรงเรียนในกำกับของรัฐ : มุมมองทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ผลปรากฏว่า การปฏิรูปความรับผิดชอบไม่ใช่กระบวนการก่อให้เกิดความสำเร็จ เพียงแค่แสดงถึงความสัมพันธ์ของกรอบนโยบาย และเทคนิคการบริหารที่มีสภาพของวัฒนธรรมและสังคมท้องถิ่นต่างหากที่มีอิทธิพล ต่อการบริหาร นอกจากนี้การวิจัยยังแนะนำอีกว่าอำนาจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิรูปการบริหารแบบกระจายอำนาจให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ฟริทเซ็น (Scott Andrew Fritzen. 2000 : A) วิจัยเรื่องการกระจายอำนาจและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : การเปรียบเทียบและการประยุกต์ไปสู่การปฏิรูปการปกครองในเวียดนาม โดยเฉพาะการปฏิรูปการบริหาร ในส่วนการกระจายอำนาจสำหรับโครงการพัฒนาเด็กแห่งชาติ (NPA) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในเวียดนาม ซึ่งการปฏิรูปมักจะมีผลลบความสัมพันธ์ในสภาพชุมชนที่ยากจน โดยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ปฏิรูปไปใช้หลักการกระจายอำนาจเหมือนกันทั่วประเทศ เป็นการพยายามทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเตรียมการปกครอง โดยสนองความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นวิถีทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด หรือการที่รัฐจะให้การสนับสนุนไม่ว่าจำนวนประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ก็จะขึ้นอยู่กับสภาพความต้องการ และความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น แต่ถ้าเป็นการปกครองแบบรวมอำนาจที่ส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับจัดสรรงบประมาณเท่าเทียมกัน ซึ่งถือว่าไม่ถูกต้องกับความเป็นจริง

สรุป จากการได้ศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศทำให้ทราบว่าทุกหน่วยงาน หรือทุกส่วนมีความต้องการให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น หรือโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้การบริหารเกิดความคล่องตัว รวดเร็ว และทันเหตุการณ์ ซึ่งการกระจายอำนาจเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีวิธีหนึ่ง ส่วนจะกระจายในรูปแบบใดนั้นควรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น หรือโรงเรียน ซึ่งสามารถกระจายได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งอำนาจ การมอบอำนาจ การโอนอำนาจ และการให้ออกชนดำเนินการ การกระจายอำนาจควรกระจายให้ทุกตำบล กระทรวง ทบวง กรม และสำนักงาน ส่วนกลางทำหน้าที่คอยกำกับ นิเทศ ติดตาม เพื่อให้การบริหารตามแนวทางการบริหารตามรูปแบบการกระจายอำนาจเกิดประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป